

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
végzése**

Az ügy száma: Kfv.V.37.685/2022/6.

A tanács tagjai: Dr. Márton Gizella tanácselnök
Ságiné dr. Márkus Anett előadó bíró
Dr. Vitál-Eigner Beáta bíró
Dr. Stefancsik Márta bíró
Dr. Demjén Péter bíró

[Az I. rendű felperes: felperes1
(cím1)]

A II. rendű felperes: felperes2
(cím2)

A III. rendű felperes: felperes3
(cím1)

A IV. rendű felperes: felperes4
(cím3)

Az alperes: Budapest Főváros Kormányhivatala
(Nyugdíjbiztosítási Főosztály;
cím4)

Az alperes képviselője: dr. Ambrus-Németh Judit kamarai jogtanácsos

A per tárgya: fogyatékosági támogatási ügyben indult
közigazgatási jogvita

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: az alperes

A felülvizsgálni kért jogerős határozat: Pécsi Törvényszék
7.K.700.366/2022/5. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a Pécsi Törvényszék 7.K.700.366/2022/5. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítja.

A végzés ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] 2020. január 27. napján az I. rendű felperes (aki az elsőfokú bírósági eljárás tartama alatt 2021. június 17. napján elhunyt, a továbbiakban úgyis, mint: néhai I. rendű felperes vagy kérelmező) fogyatékosági támogatás megállapítására irányuló kérelmet terjesztett elő. Kérelmét a Baranya Megyei Kormányhivatal Pécsi Járási Hivatala a 2020. február 19-én meghozott T-BA-04-CST-12070-5/2020. számú határozatával (a továbbiakban: elsőfokú határozat) elutasította az elsőfokú szakértői bizottság 2020. február 5-én kelt szakvéleménye alapján. A fellebbezés folytán eljáró alperes a 2020. augusztus 10. napján kelt T-BP-MCST-1974-4/2020. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta, figyelemmel arra, hogy a kérelmező esetében a fogyatékosági támogatásra való jogosultság feltételei nem állnak fenn. Indokolásában megállapította a másodfokú szakértői bizottság 2020. április 1-jén meghozott BAU-0905/00291-2/2020. számú szakvéleménye nyomán, hogy a kérelmező nem minősíthető súlyos fogyatékosnak, nem minősül mozgásában súlyosan fogyatékosnak, nem minősíthető halmozottan fogyatékosnak, önálló életvitelre nem képes, önkiszolgálási képessége hiányzik, jelenlegi állapota alapján felülvizsgálata nem szükséges. Az alperes a határozatát egyebek között a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) 23. § (1) bekezdés e) pontjára, a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól szóló 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. számú melléklet 5. és 6. pontjára alapította, rögzítette; mivel a kérelmező a helyváltoztatásához nem igényli a Korm. rendelet 1. melléklet 5. pontjában felsorolt segédeszköz állandó és szükségeszerű használatát, nem minősül mozgásában súlyosan fogyatékosnak.

[2] Néhai I. rendű felperes a vele 2020. augusztus 14-én közölt határozat ellen benyújtott keresetlevelében az alperesi határozatnak az elsőfokú határozatra is kiterjedő megsemmisítését, az elsőfokú hatóság új eljárás lefolytatására kötelezését kérte, valamint igazságügyi szakértő perben történő kirendelését indítványozta az egészségi állapotának vizsgálata érdekében.

[3] Az alperes a védiratában a kereset elutasítását kérte.

[4] Az elsőfokú bíróság szakértői bizonyítást folytatott le, a perben kirendelt Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Igazságügyi Orvostani Intézet (a továbbiakban: igazságügyi szakértő) 2021. február 25-i keltezésű PI:104/2021. számú igazságügyi orvosszakértői szakvéleménye (a továbbiakban: alapszakvélemény) és 2021. július 7-i keltezésű PI:480/2021. számú kiegészítő igazságügyi orvosszakértői véleménye (a továbbiakban: kiegészítő szakvélemény) szerint a néhai I. rendű felperes állapota 2020 januárjában még nem merítette ki a mozgásszervi fogyatékoság kritériumait; a mozgásszervi fogyatékoság 2020. december 14. napjától állt fenn, ugyanakkor nem kizárható, hogy az 2020. augusztus 10. napján – vagyis az alperesi határozat meghozatala napján – is fennállt.

[5] Az I. rendű felperes 2021. június 17-i elhalálozására tekintettel az elsőfokú bíróság a 2021. november 5. napján meghozott 7.K.701.411/2020/33. számú végzésével megállapította az eljárás félbeszakadását a jogutód/ok perbelépésének bejelentéséig a közigazgatási

perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 32. §-a folytán alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 119. § (1) bekezdés a) pontja alapján. Végzésének indokolásában megállapította, hogy a jogviszony természete a jogutódlást nem zárja ki.

[6] Az alperes fellebbezése alapján eljáró Kúria a 2022. január 27. napján hozott Kpkf.VI.41.216/2021/3. számú végzésével (a továbbiakban: Végzés) az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A döntés elvi tartalma (Végzés [14] bekezdés): „Ha a per tárgya anyagi jog szerint örökölhető igény, a perbeli jogutódlásra sor kerülhet, ilyen esetben az eljárás a jogutód perbelépéséig félbeszakad.” A Kúriának a Végzésben írt álláspontja szerint a perbeli jogviszony természete miatt a jogutódlás nem kizárt. Erre a következtetésre az alábbiak kifejtésével jutott.

[7] A Fot. V. fejezete a fogyatékosági támogatásról rendelkezik. A Fot. 22. §-a szerint a fogyatékosági támogatás a súlyosan fogyatékos személy részére az esélyegyenlőséget elősegítő, havi rendszerességgel járó pénzbeli juttatás. A támogatás célja, hogy a súlyosan fogyatékos személy jövedelmétől függetlenül anyagi segítséggel járuljon hozzá a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok mérsékléséhez. E törvényi rendelkezésből következik, hogy az állam a fogyatékosokról nemcsak tárgyasult eszköz formájában kíván gondoskodni, hanem pénzbeli ellátással is próbál hozzájárulni a hátrányok enyhítéséhez. Természetesen ez a juttatás is a fogyatékos személyhez kötődik, a támogatás körében biztosított anyagi hozzájárulás a súlyosan fogyatékos személy céljára, az ő érdekkörében használható csak fel. Amíg azonban a Fot. II. fejezetében felsorolt jogok nem helyettesíthetők, hiszen például az akadálymentes környezet, az információhoz való érzékelhető hozzáférés, vagy a biztonságos közlekedés igénybevételének lehetősége, illetve a támogató szolgálat ellátása, stb., kizárólag abban a formában és csak a fogyatékos személy számára jelent előnyt, addig a támogatás, azaz a pénzbeli juttatás olyan helyettesíthető dolog, amelynek megelőlegezésére, hitelezésére is lehetőség van (Végzés [10] bekezdés).

[8] A fogyatékosági támogatást az arra jogosult saját rendelkezése szerint használja fel, így nem köteles azt maradéktalanul elkölteni, ezáltal halála esetén a megmaradt összeg akár örökölhető is. Természetesen a fogyatékosági támogatás kizárólag a súlyosan fogyatékos személy részére állapítható meg, a fogyatékos személy halálával a támogatás megszűnik, hiszen a támogatás törvényes célja már nem áll fenn. Mindebből azonban csak annyi következik, hogy maga a támogatásra való jogosultság nem örökölhető. Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy a fogyatékosági támogatás az arra jogosultat a súlyosan fogyatékos állapotának teljes tartamára megilleti, így az adott esetben a támogatott haláláig jár. A halál pillanatában az örökhagyót megillető pénzösszeg örökölhető, de annak terhére hagyatéki hitelezői igény is előterjeszthető. Ez következik a Fot. 23. § (6) bekezdésében foglaltakból, amely szerint, ha a támogatásra való jogosultság a fogyatékos személy halála miatt szűnik meg, az elhalálozás hónapjára járó támogatást a vele közös háztartásban együtt élt közeli hozzátartozó, ennek hiányában az örökös veheti fel a halál napjától vagy a hagyatéki átadó végzés véglegessé válásától számított egy éven belül (Végzés [11] bekezdés).

[9] A Kp. 32. §-a folytán alkalmazandó Pp. 119. § (1) bekezdés a) pontja alapján félbeszakadásnak akkor nincs helye, ha a jogviszony természete miatt a jogutódlás kizárt. A jogutódlás akkor kizárt, ha a perbeli jogviszonyban az anyagi jog szerint nincs helye öröklésnek, illetve jogutódlásnak. Jelen esetben a felperest a haláláig megillető anyagi jog szerinti fogyatékosági támogatás, mint pénzbeli juttatás örökölhető, ez esetben pedig a perbeli jogutódlás nem kizárt. Erre tekintettel helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor végzésével az eljárás félbeszakadásának a tényét megállapította (Végzés [12] bekezdés).

A jogerős ítélet

[10] Az elsőfokú bíróság az új lajstromszám alatt hozott 7.K.700.366/2022/2. számú végzésével – a perben csatolt hagyatékátadó végzés alapján – megállapította, hogy az I. rendű felperes jogutódai a II-IV. rendű felperesek, majd a 7.K.700.366/2022/5. számú ítéletével (a továbbiakban: Ítélet) – a néhai I. rendű felperest is feltüntetve az ítélet bevezető részében –, az alperes T-BP-MCST-1974-4/2020. számú határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően, a közlésre visszamenőleges hatállyal megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.

[11] Indokolásában kiemelte a kiegészített igazságügyi szakértői vélemény alapján, hogy a néhai I. rendű felperes mozgásszervi fogyatékosága az eltelt idő alatt bekövetkezett állapotromlása okán 2020. december 14-től áll fenn, ugyanakkor nem zárható ki, hogy a felperes mozgásszervi fogyatékosága 2020. augusztus 10. napján [a másodfokú határozat meghozatalának napján] is fennállt (Ítélet [26] bekezdés). Figyelemmel arra, hogy a perben beszerzett orvosszakértői vélemény alapján a néhai I. rendű felperes mozgásszervi fogyatékosnak minősül, ezért a bíróság megállapította, hogy az alperes és az elsőfokú hatóság is jogszabálysértő határozatot hozott, amikor a felperes fogyatékosági támogatás iránti kérelmét elutasította (Ítélet [28] bekezdés).

[12] Az új eljárásra adott iránymutatásában előírta: az elsőfokú hatóságnak azt követően, hogy megállapította azt, hogy II-IV. rendű felperesek néhai I. rendű felperesnek jogutódai, néhai I. rendű felperes kérelmét ismételten el kell bírálnia akként, hogy a néhai I. rendű felperes mozgásszervi fogyatékosnak minősül (Ítélet [30] bekezdés).

A felülvizsgálati kérelem és a befogadásról szóló végzés

[13] Az alperes a jogerős ítélet ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmében az Ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Álláspontja szerint az Ítélet megalapozatlan, a megállapított tényállás iratellenes, az elsőfokú bíróság a perbeli orvosszakértői szakvéleményekből helytelen következtetést vont le, mert azok alapján az ellátás megállapíthatóságának törvényi feltételei az alperesi határozat meghozatalának időpontjában kétséget kizáróan nem teljesültek. A bíróság által értékelt szakvélemény ugyanis úgy fogalmaz: „Nem igazolható kétséget kizáróan (de nem is zárható ki), hogy a néhai I. rendű felperes 2020. augusztus 10-én mozgásszervi fogyatékosnak minősült. Határozott szakértői megállapítás nem tehető e körben, mert 2020. január 6. és 2020. december 14. között nem áll rendelkezésre olyan orvosi irat, amely az I. rendű felperes aktuális mozgásszervi állapotára adatot tartalmazna”. A fogyatékoságnak a közigazgatási eljárás alatt kell fennállnia, a közigazgatási eljárás lezárulta után bekövetkezett súlyos fogyatékoság miatt nem ítélt meg fogyatékosági támogatás, a későbbi állapotromlás a közigazgatási határozatot utóbb nem teszi jogsértővé. Az Ítélet a Kp. 85. § (2) bekezdésébe, a Fot. 22. §-ába, 23. § (1) bekezdés e) pontjába ütközik, az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő.

[14] Érvelése szerint az Ítélet iránymutatása is jogsértő két okból: egyrészt nem áll összhangban a Fot. 22. §-ában foglalt alapvető törvényi céllal, másrészt nem a Fot. hatályos fogalom-meghatározását használja („mozgásában fogyatékos” terminológia helyett a régi, más tartalmú fogalmat, a „mozgásszervi fogyatékos” meghatározást említi). Kiemelte, hogy a

Fot. 22. §-ában foglalt célból következően a fogyatékosági támogatás személyhez kötött ellátás, a súlyos fogyatékos személynek ezen állapotából eredő hátrányok mérséklésére szolgál, nincs helye jogutódlásnak a fogyatékosági támogatással kapcsolatos ügyekben. A Fot. 23. § (6) bekezdése már megállapított és folyósított támogatásra vonatkozik és alkalmazható, ebben a szűk körben van helye öröklésnek. Elhunyt személynek a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:4. §-ben a halállal megszűnik a jogképessége, nem lehetnek jogai, részére fogyatékosági támogatás a halál után nem állapítható meg. Az Ítélet iránymutatása nem hajtható végre, de egyben ellentétes is a Kúria Kfv.IV.35.017/2017/14. számú precedensképes határozatával.

[15] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kfv.V.37.685/2022/2. számú végzésével a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja és b) pontja alkalmazásával befogadta.

[16] A II-IV. rendű felperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

Jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatásának kezdeményezése iránti indítvány

[17] A Kúria jelen ítélező tanácsa jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatásának kezdeményezése iránti indítványt terjesztett elő a Kúria Elnökhelyettesénél a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján arra alapítottnak, hogy a Kúria másik ítélező tanácsa a Végzésben a perbeli jogviszony természetét illetően a jogutódlás kérdésének elbírálását, és a Fot. 23. § (6) bekezdésében foglalt, az elhalálozás hónapjára járó – örökös által felvehető – támogatás értelmezését eltérően végezte el az Alkotmánybíróság 3096/2016. (V. 24.) AB határozatában (a továbbiakban: AB határozat) foglaltakhoz képest. A Kúria Elnökhelyettesének válaszirata szerint nem indokolt a jogegység érdekében előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatásának kezdeményezése, mert a Kúria határozatai között nincsen olyan, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozat, melyben eltérés van akár az AB határozattól, akár egy másik, a BHGY-ban közzétett kúriai határozattól; az indítványozott kérdésben a következő értelmezés irányát a jelen ítélező tanács felülvizsgálati eljárásban hozandó határozata jelölheti ki.

A Kúria döntése és jogi indokai

[18] Az alperes felülvizsgálati kérelme megalapozott.

[19] A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése, 108. § (1) bekezdése értelmében csak a felülvizsgálati kérelem, csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályok körében vizsgálhatja felül [KGD2002. 262.]. Bizonyítás felvételének a felülvizsgálati eljárásban nincs helye figyelemmel a Kp. 120. § (5) bekezdésére.

[20] A Kúria előjáróban kiemeli, hogy az alperes felülvizsgálati kérelmének kereteire tekintettel a jogutódlás kérdésének, és a Fot. 23. § (6) bekezdésében foglalt, az elhalálozás hónapjára járó – örökös által felvehető – támogatás értelmezésének a vizsgálatát az Ítélet iránymutatásának jogszerűségét támadó felülvizsgálati kérelmi elem elbírálásánál végezte el, és megelőzően foglalkozott az Ítélet érdemét, az ellátás megállapíthatóságának törvényi feltételei teljesülésére levont törvényszéki következtetést vitató felülvizsgálati kérelmi elemmel, az alábbiak szerint.

[21] A Kúria megállapította, hogy az alperes a felülvizsgálati kérelmében alappal hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli szakvéleményekből helytelen következtetést vont le, amikor rögzítette: a néhai I. rendű felperes esetében a fogyatékosági támogatás megállapíthatóságának törvényi feltételi fennálltak, a néhai I. rendű felperes „mozgásszervi” fogyatékosnak minősült, ezért az alperes és az elsőfokú hatóság jogszabálysértő határozatot hozott, amikor a kérelmet elutasították.

[22] A Kp. 85. § (2) bekezdése szerint a bíróság a közigazgatási tevékenység jogszerűségét - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a megvalósításának időpontjában fennálló tények alapján vizsgálja. Az elsőfokú bíróság e rendelkezés figyelmen kívül hagyásával hozta meg döntését, amikor nem megfelelően értékelte a perbeli szakvéleményeket, hogy azok az ellátásra való jogosultság egyik törvényi feltételét, a súlyos fogyatékoságot kétséget kizáróan mely időponttól kezdődően véleményezték. A Kúria egyetértett az alperes arra vonatkozó álláspontjával, hogy a fogyatékosági támogatás megállapíthatóságának törvényi kritériumai folytán az alperesi határozat akkor tekinthető jogszabálysértőnek, ha a kérelmező súlyos fogyatékos állapota a közigazgatási eljárás tartama alatt, de legkésőbb az alperesi határozat meghozatalának napjára véleményezhető.

[23] A Fot. 23. § (1) bekezdés e) pontja ugyanis 2020. január 1-től a mozgásban fogyatékos fogalmát, a jogosultság feltételét akként rögzíti, hogy mozgásban fogyatékos az, akinek helyváltoztatása a jogszabályban meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy a jogszabály szerinti mozgáskorlátozottsága miatt állapota segédeszközzel eredményesen nem befolyásolható.

[24] A Kúria e kérdés megítéléséhez áttekintette a perbeli szakvéleményeket. Az alapszakvélemény szerint a néhai I. rendű felperes mozgásban fogyatékosnak volt tekinthető, állapota tartósan és véglegesen fennállt; a szakvélemény és a közigazgatási eljárás során eljáró szakértői bizottság véleménye közötti eltérés oka a kérelmező eltelt időszak alatt bekövetkezett nagyfokú állapotromlása. Az alapszakvélemény rögzítette, hogy a kérelmező állapota 2020. januárjában még nem merítette ki a mozgásszervi fogyatékoság kritériumait; a 2020. április 4-i másodfokú szakértői eljárás időpontjában sem volt megállapítható a mozgásszervi fogyatékoság; de a 2020. december 14-i gyógyfürdőházi ellátás során már jelentősen rosszabb, mozgásszervi fogyatékoságnak megfeleltethető állapotot rögzítettek. Az alperes észrevételére tekintettel előterjesztett kiegészítő szakvélemény megállapítása szerint

2020. december 14-től állt fenn bizonyosan a kérelmező súlyos fogyatékos állapota, mert a 2020. december 14-i dokumentáció az első rendelkezésre álló orvosi irat, amely kétséget kizáróan igazolja a mozgásszervi fogyatékoság fennállását, ugyanakkor hozzátette: „Nem igazolható kétséget kizáróan (de nem is zárható ki), hogy a néhai I. rendű felperes 2020. augusztus 10-én mozgásszervi fogyatékosnak minősült. Határozott szakértői megállapítás nem tehető e körben, mert 2020. január 6. és 2020. december 14. között nem áll rendelkezésre olyan orvosi irat, amely az I. rendű felperes aktuális mozgásszervi állapotára adatot tartalmazna”.

[25] A Kúria egyrészt kiemeli, hogy a perbeli szakvélemények tartalma alapján osztotta az alperes álláspontját, hogy a perben kirendelt szakértő kétséget kizáróan 2020. december 14-től véleményezte a súlyos fogyatékos állapotot. A szakvéleményekből ennek az állapotnak a fennállására - az alperesi határozat 2020. augusztus 10-i meghozatalakor - nem lehet következtetni. Erre az időszakra maga a szakértő kizárta a határozott szakértői megállapítás lehetőségét; úgy fogalmazott, hogy nem igazolható kétséget kizáróan, de nem is zárható ki, hogy a néhai I. rendű felperes már ekkor mozgásszervi fogyatékosnak minősült. Mindezek alapján a Kúria azt is hangsúlyozza, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően járt el, a szakvélemények értékelését nem megfelelően végezte el, amikor azok feltételes szakértői megállapítására alapította az ítéleti döntését, a kétséget kizáróan bizonyított tényekkel szemben a jelen esetben a súlyos fogyatékos állapotnak, mint a fogyatékosági támogatási jogosultság egyik törvényi feltételének az alperesi határozat meghozatalakor történő fennállására következtetett. E körben az alperes helyesen hivatkozott arra, hogy az Ítélet jogkérdésben eltért a Kúria Kfv.IV.35.017/2017/14. számú eseti döntésétől, amely kimondta, hogy amennyiben a fogyatékosági támogatás megállapításának a Fot. 23. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott törvényi feltételei a másodfokú határozat meghozatalának időpontjában nem álltak fenn, a peres eljárás időtartama alatt bekövetkezett átmeneti állapotrosszabbodás, mint új körülmény a vonatkozó jogszabályi rendelkezésnek mindenben megfelelő közigazgatási határozatot utóbb nem teszi jogsértővé és nem eredményezheti a felperes pernyertességét (indokolás [29] bekezdés). Mindezek alapján a perbeli közigazgatási határozatok megsemmisítésére és az elsőfokú szerv új eljárás lefolytatására kötelezésére jogszabálysértően került sor. A Kúria megjegyzi, hogy a perbeli szakvélemények és az Ítélet a Fot. szóhasználatát pontatlanul, a 2020. január 1. előtt hatályos jogszabályszöveg alapján a „mozgásszervi fogyatékos” kifejezés mellett alkalmazták, ugyanakkor a vonatkozó, 2020. január 1-től hatályos, fentiekben idézett Fot. 23. § (1) bekezdés e) pontja a „mozgásában fogyatékos” fogalmat tartalmazza.

[26] A Kúria a másodikként vizsgált felülvizsgálati kérelmi elem kapcsán rögzíti, hogy annak elbírálása, vagyis a jogutódlás kérdése és a Fot. 23. § (6) bekezdésének értelmezése általában érinti a fogyatékosági támogatási perek mikénti lefolytatását, de a jelen esetben kihat az Ítélet új eljárásra adott iránymutatása jogszerűségének megítélésére is. Az elsőfokú bíróság egyrészt követte a köztes döntésként meghozott - a Kp. 32. §-a folytán alkalmazandó Pp. 119. § (1) bekezdés a) pontján alapuló - Végzésben foglaltakat, amikor a perben megállapította a jogutódlást a jogutódok perbelépésével. Másrészt az Ítélet iránymutatásában is a jogutódlás lehetőségére tekintettel írta elő az elsőfokú közigazgatási szervnek, hogy azt követően kell ismételtlen elbírálnia a néhai I. rendű felperes kérelmét, hogy megállapította azt, hogy II-IV. rendű felperesek a néhai I. rendű felperesnek jogutódai.

[27] A Fot. 23. § (6) bekezdése alapján, ha a támogatásra való jogosultság a fogyatékos személy halála miatt szűnik meg, az elhalálozás hónapjára járó támogatást a vele közös háztartásban együtt élt közeli hozzátartozó, ennek hiányában az örökös veheti fel a halál napjától vagy a hagyatéki átadó végzés véglegessé válásától számított egy éven belül.

[28] A Fot. 23/D. § (4) bekezdése értelmében, ha a támogatásra vonatkozó igényt megállapító döntés véglegessé vált, az ellátás a kérelem benyújtásától esedékes.

[29] A Kúria jelen ítélező tanácsa nem a Végzést bírálja felül, azonban a felülvizsgálati kérelem elbírálása kapcsán érintenie kellett a Végzés azon megállapítását, amely szerint a fogyatékosági támogatási perben a kérelmezőnek a per során bekövetkezett halálát követően helye van perbeli jogutódlásnak, vagyis a jogviszony természete a perbeli jogutódlást nem zárja ki, figyelemmel a Fot. 23. § (6) bekezdésére. A Kúria a jelen felülvizsgálati eljárásban ezt olyan olyan megállapításnak tekintette, amely eltér az Alkotmánybíróság erga omnes hatállyal rendelkező AB határozatában foglaltaktól, és a Kúria korábbi joggyakorlatától. Az Alkotmánybíróság döntése mindenkre nézve kötelező az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 39. § (1) bekezdése szerint. Az erga omnes hatályra vonatkozó rendelkezésre figyelemmel az alkotmánybírósági határozatok és végzések indokolása is köti az eljáró bíróságokat [EBH2016.K.18. számon közzétett eseti döntés (Kfv.III.37.363/2015/7.)].

[30] Az AB határozat olyan ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz nyomán került meghozatalra, ahol a fogyatékosági támogatást igénylő kérelmező a támogatást megítélő közigazgatási határozat meghozatalát követően, a határozat átvételét megelőzően elhalálozott, így a közigazgatási határozat nem emelkedett jogerőre, az időközben kiutalt összegre sem a kérelmező, sem a hozzátartozója nem szerzett jogosultságot, ezért a felvett támogatás visszafizetésére kötelezték a hozzátartozót. A visszafizetést sérelmező hozzátartozó keresetét a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 11.K.27.447/2015/8. számú ítéletével elutasította. Ítéletében kifejtette, hogy a fogyatékosági támogatás megállapítására irányuló hatósági jogviszony természeténél fogva személyhez kötött; a támogatás jogosultja csak a fogyatékos személy lehet. A per tárgya jelen esetben egy közjogi jogviszonyon alapul, így erre a támogatásra a bíróság megállapítása szerint az örökös nem jogosult, jogutódlásnak helye nincs. A Fot. 23/D. § (4) bekezdése értelmében, ha a támogatásra vonatkozó igényt jogerősen megállapítják, az ellátás a kérelem benyújtásától esedékes, melyre tekintettel mivel a támogatást megállapító határozat jogerőssé és így joghatások kiváltására alkalmassá csak a közléssel válik, amelyre azonban a jogosult (a kérelmező) életében nem került sor, a kérelmezőnek a halála után pedig támogatás nem jár. Jogerősen meg nem állapított támogatás a hagyatéknak nem része, a fogyatékosági támogatás jogcím szerint nem polgári jellegű vagyoni jog. Polgári jogi hagyatéknak tárgyát ezért nem képezheti a támogatás összege, a meg nem állapított támogatás örökléséről a Fot. nem rendelkezik, a Fot. 23. § (6) bekezdése a támogatás múltbéli, jogerős megállapítását feltételezi. Mindezek alapján a bíróság szerint a visszafizetésre kötelezés jogszerű volt. A hozzátartozó által benyújtott alkotmányjogi panasz tárgyában döntő Alkotmánybíróság egyrészt a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság

11.K.27.447/2015/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – elutasította, másrészt a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 11.K.27.447/2015/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése vonatkozásában – visszautasította. Az AB határozat [14] pontjában kifejtette, hogy „az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében szabályozott örökléshez való jog sérelmével kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Örökölni csak a hagyaték részét jelentő dolgot lehet. Mivel jelen esetben a fogyatékosági támogatás összegének megítéléséről a közigazgatási szerv határozatában már döntött ugyan, e határozat azonban – annak okán, hogy a jogosult halála miatt a határozat jogerőssé válásának feltételét jelentő közlés (kézbesítés) nem történhetett meg –, nem emelkedett jogerőre, így ezen összeget a jogosult fogyatékos személy életében nem szerezte, halála után pedig értelemszerűen már nem szerezhette meg. Mivel tehát a kérdéses összeg nem képezte az örökhagyó hagyatékának részét, így annak öröklésére sincs az indítványozónak Alaptörvényben biztosított joga”. „Mivel tehát a Fot. értelmében a támogatás kifejezetten a fogyatékos személy részére, az ő életkörülményeinek javítása érdekében jár, e cél pedig halálával nyilvánvalóan okafogyottá vált, így az a jogértelmezés, mely szerint az elhunyt személy részére nem jogerősen megítélt támogatást az örökös saját személyében nem veheti fel, illetve nem veheti át, az ily módon jogtalanul felvett támogatást pedig vissza kell fizetnie, nem minősül az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított örökléshez való jogot sértőnek” {Indokolás [15]}.

[31] A Kúria kiemeli, hogy a perbeli ügy tárgyát nem vitatottan a néhai I. rendű felperes fogyatékosági támogatás iránti igénye képezte, és nem egy már megállapított (folyósított) fogyatékosági támogatás, tekintve, hogy a közigazgatási eljárásban a kérelmét elutasították. Ennek következtében a halála időpontjában a részére véglegesen (jogerősen) megállapított fogyatékosági támogatásról az eljárásban nem volt szó. Az ismertetett AB határozat alapjául szolgáló ügy tényállása szerint pedig az ottani kérelmező életében megállapításra került a támogatás, azonban az nem vált véglegessé, mert a határozat - a közlés elmaradása miatt - nem emelkedett jogerőre. Mivel az AB azt az értelmezést adta, hogy ezen összeget a jogosult fogyatékos személy életében nem szerezte meg, halála után pedig értelemszerűen már nem szerezhette meg; az nem képezte az örökhagyó hagyatékának részét; a támogatás Fot. szerinti célja e személy halálával nyilvánvalóan okafogyottá vált, a Kúria jelen tanácsa az AB határozatban foglaltakat a perbeli esetre vonatkoztatva megállapította: az adott ügyben is az a helyes jogértelmezés, miszerint a perbeli jogviszony természete a jogutódlást kizárja. Ebből következően a jogutódlás megállapítására, a jogutódok perbelépésére ezzel ellentétesen került sor, miként az Ítélet új eljárásra adott iránymutatása is jogsértően írta elő a jogutódlás kérdésében való döntéshozatalt.

[32] A Fot. 23. § (6) bekezdése a már járó, vagyis véglegesen megállapított támogatás (együtt élő közeli hozzátartozó, vagy az örökös általi) felvételéről rendelkezik, nem a még meg nem állapított fogyatékosági támogatás örökös általi igényléséről. Mindezt alátámasztja, hogy a fogyatékosági támogatás jogosultja kizárólag a támogatást kérelmező súlyosan fogyatékos személy lehet, a támogatásra való jogosultság természeténél fogva személyhez kötött, abban nincs helye öröklésnek, így az igénylés szakaszában nem következhet be jogutódlás. A bírói joggyakorlat körében említést érdemel a Legfelsőbb Bíróság Kfv.V.35.120/2011/4. számú eseti döntése, amely ugyan nem minősül a Kúria által közzétett

eseti döntésnek, de elvi állásfoglalása figyelembe veendő. Ennek értelmében a fogyatékosági támogatásra élő személy jogosult, az ellátás csak akkor esedékes, ha azt jogerősen megállapították, felvenni esedékes, tehát már megállapított támogatást lehetséges, és a támogatásra való jogosultság a fogyatékos személy halála miatt megszűnik; élő személynek /feltételekkel/ járó, meg nem ítélt támogatásnak az igénylő halálát követően más személy általi igénylésére a Fot. nem ad lehetőséget, ezért jogszabályi lehetőség hiányában e perben a jogutódlás nem megengedett. A későbbiekben a Kúria is rámutatott a Kfv.III.35.230/2014/8. számú végzésében arra, hogy a jogerősen meg nem állapított támogatás a hagyatéknak sem része; a fogyatékosági támogatás jogcím szerint nem polgári jogi jellegű vagyoni jog; a meg nem állapított támogatás örökléséről a Fot. nem rendelkezik, a Fot. 23.§ (6) bekezdése a támogatás múltbeli jogerős megállapítását feltételezi. A bírói joggyakorlatot összegezte továbbá a Kúria a Kpkf.V.40.074/2021/2. számú végzésében, amely – többek között – figyelembe vette az ismertetett Kfv.V.35.120/2011/4., Kfv.III.35.230/2014/8. számú eseti döntéseket és az AB határozatban foglaltakat – megállapítva, hogy a fogyatékosági támogatás folyósításnak megszüntetése miatt pert indító kérelmezőnek a peres eljárás alatt bekövetkezett halála folytán a per tárgyát képező fogyatékosági támogatás jogerősen megállapításra nem került, az nem tekinthető a hagyaték részének, nem örökölheto, jogutódlásnak nincs helye, ezért a félbeszakadás helyett az eljárás megszüntetésének van helye.

[33] Mindezek alapján a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján az elsőfokú bíróság jogsértő ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.

[34] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Kúria jelen végzésében foglaltak alapján kell eljárnia, meg kell állapítania, hogy az alapszakvélemény és kiegészítő szakvélemény alapján a néhai I. rendű felperesnek a közigazgatási eljárás alatt nem állt fenn olyan állapota, amely alapján mozgásában súlyos fogyatékosnak minősült volna és a fogyatékosági támogatásra jogosult lett volna, ezért a II-IV. rendű felperesek keresetét el kell utasítania. Az ítélet bevezető részében az I. rendű felperest elhalálozása folytán szerepeltetni nem kell.

A döntés elvi tartalma

[35] *A fogyatékosági támogatásra való jogosultság feltételeinek a kérelemkor, legkésőbb közigazgatási eljárás alatt kell fennállnia, később bekövetkezett állapotromlás alapján a perben a fogyatékosági támogatás nem ítélt meg, az újabb kérelme alapja lehet.*

[36] *Jogerősen/véglegesen meg nem ítélt támogatás esetében az igénylő halála után - a fogyatékosági támogatásra való jogosultság személyhez fűződő jogi jellegére tekintettel - a támogatás más által nem igényelhető. Fogyatékosági támogatási ügyben a jogviszony*

természete miatt a perbeli jogutódlás kizárt, figyelemmel az Alkotmánybíróság 3096/2016. (V. 24.) AB határozatában foglaltakra is.

Záró rész

[37] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán irányadó 107. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül határozott, figyelemmel arra, hogy a felek tárgyalás tartását nem kérték.

[38] Az alperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett, azonban a felülvizsgálati eljárásban felmerült költsége megtérítését nem kérte, ezért arról a Kúriának rendelkezni nem kellett.

[39] A Kúria végzése ellen a további felülvizsgálatot a Kp. 116. § d) pontja kizárja.

Budapest, 2023. március 16.

dr. Márton Gizella s.k.
s.k.

a tanács elnöke

Ságiné dr. Márkus Anett s.k.

előadó bíró

dr. Vítál-Eigner Beáta

bíró

dr. Stefancsik Márta s.k.

bíró

dr. Demjén Péter s.k.

bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő